

**MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
DIRECȚIA GENERALĂ RESURSE UMANE ȘI CERTIFICARE**

**CURRICULUM DE PREGĂTIRE
ÎN SPECIALITATEA**

PSIHIATRIE

**Toate drepturile privind publicarea și difuzarea acestei lucrări aparțin
Ministerului Sănătății**

CURRICULUM DE PREGĂTIRE ÎN SPECIALITATEA PSIHIATRIE

Cadru general

Psihiatria este o specialitate medicală care tratează tulburările psihice ținând cont de determinismul, substratul și expresivitatea clinică a acestora. Tratamentul tulburărilor psihice implică abordare medicamentoasă și psihoterapeutică însoțite de reabilitare psihosocială în scopul de a ameliora, susține și menține sănătatea mentală. O altă parte integrantă a asistenței de specialitate vizează organizarea serviciilor psihiatrice în vederea identificării factorilor de risc și implementării măsurilor profilactice.

Serviciile de psihiatrie cuprind tratament pe termen scurt, mediu sau lung în spitalele sau secțiile de psihiatrie din cadrul spitalelor generale, tratament și servicii de reabilitare psiho-socială în cadrul spitalelor de zi, policlinicilor și serviciilor ambulatorii, precum și centrelor specializate pe un anumite categorii de pacienți (vârstnici, toxicomani).

Durata specializării: 4 ani

Curriculumul prevede un număr de 200 de ore didactice (curs, seminar, prezentări de cazuri) pe anul de studiu universitar, pentru tematica prezentată, înafara cărora sunt prevăzute și 40 – 50 de ore de studiu individual.

Cuantificarea pregătirii în vederea echivalării, se face prin credite (CFU).

1 credit = 25 ore de instruire

Din timpul alocat pregătirii, activitatea didactică acoperă 20-30%, restul de 70-80%, fiind dedicată activităților practice și studiului individual.

La sfârșitul fiecărui modul de pregătire (cel puțin o dată pe an), are loc o evaluare de etapă, făcută în unitatea de pregătire de către responsabilul de stagiu și îndrumător.

Evaluarea se finalizează prin acordarea de credite CFU.

Întreaga activitate de pregătire este monitorizată prin caietul de stagiu (log-book), în care vor fi trecute de asemenea evaluările de etapă în credite, activitatea în programele de cercetare, participarea la manifestări științifice și de educație continuă.

Structura specializării: module de maximum 1 an efectuate succesiv în diverse servicii de asistență psihiatrică de specialitate

Anul I : modul de psihiatrie generală cu durata de 12 luni (200 ore)

- pregătire teoretică:
 - cursuri care abordează tematica trunchiului comun obligatoriu. Acesta va fi în acord cel existent în Uniunea Europeană. Tematica trunchiului comun va fi inclusă în lista ce cuprinde subiectele examenului de specialitate va aborda:
 - diagnostic, clasificare, tulburări psihice, sindroame psihopatologice
 - particularități ce țin de sex, etnie, dizabilități
 - psihofarmacologie, psihiatrie biologică
- pregătire practică sub supervizare într-un spital de psihiatrie sau secție de psihiatrie a unui spital general:
 - tehnici de examinare anamnestică și obiectivă a pacientului
 - prezentări de cazuri
 - training în aplicarea de scale de evaluare
 - investigații de laborator, imagistice
 - activitate la patul bolnavului
 - supervizare individuală sau de grup (discuții, ghidare clinică, evaluarea activității desfășurate la patul bolnavului, consiliere individuală)

Anul II:

- modul de psihiatria copilului și adolescentului cu durata de 6 luni (100 ore)
 - pregătire teoretică care abordează tematica trunchiului comun obligatoriu referitoare la psihiatria copilului și adolescentului: psihiatrie dezvoltamentală, tulburări de învățare, handicap mental:
 - diagnostic, clasificare, tulburări psihice, sindroame psihopatologice
 - particularități transculturale
 - abordare sistemică (rolul membrilor familiei)
 - pregătire practică sub supervizare într-un spital de psihiatrie a copilului și adolescentului însoțită de familiarizarea cu rețeaua de servicii psihiatrice pentru copii și adolescenți
 - tehnici de examinare anamnestică și obiectivă a pacientului
 - prezentări de cazuri
 - investigații prin testare psihologică, examene de laborator, imagistice, EEG
 - activitate la patul bolnavului sub supervizare
 - supervizare individuală sau de grup (discuții, ghidare clinică, evaluarea activității desfășurate la patul bolnavului, consiliere individuală)

- modul de neurologie și neuroimagică: 2 luni (40 ore)
 - pregătire teoretică cu tematică referitoare la principalele boli neurologice care prezintă și importanță psihiatrică:
 - epilepsii
 - accidente vasculare cerebrale, demențe vasculare
 - boala Parkinson și sindroame extrapiramidale
 - scleroza în plăci
 - polineuropatii toxice și carențiale
 - pregătire practică: efectuată în secțiile de neurologie
 - examinarea neurologică
 - interpretarea datelor de neuroimagică (tomografii computerizate, rezonanță magnetică nucleară) și electroencefalogramelor
 - activitate la patul bolnavului sub supervizare
 - prezentări de caz

- modul de medicină internă cu durata de 1 lună (20 ore)
 - pregătire practică în secțiile de medicină internă
 - activitate la patul bolnavului sub supervizare
 - pregătire practică în vederea intervenției în situații de risc vital și acordarea primului ajutor în cazurile grave până în momentul plasării bolnavului în serviciile specializate
 - prezentări de cazuri

- modul de psihiatrie comunitară și psihiatrie de legătură cu durata de 5 luni (60 ore)
 - psihiatrie comunitară
 - pregătire teoretică
 - principiile psihiatriei comunitare
 - structura rețelei de servicii oferite de psihiatria comunitară: asistență mobilă la domiciliu, activități de socializare, reabilitare vocațională, suport locativ
 - pregătire practică în cadrul structurilor ce deservește serviciile de psihiatrie comunitară: centre de sănătate mentală, spitale respectiv centre de zi, ambulator de specialitate, hostel-uri sau locuințe protejate
 - participare sub supervizare la activitatea echipei multidisciplinare (psihiatru, psihologi, asistente medicale, asistente sociale)
 - familiarizarea cu munca în echipă și colaborarea cu alte agenții guvernamentale sau nonguvernamentale care asigură sprijin legal, instrumental, vocațional și locativ bolnavului clinic

 - psihiatrie de legătură
 - pregătire practică desfășurată pe lângă psihiatrii de legătură ai spitalelor sau policlinicilor medicale

ANUL III

- modul de psihiatrie forensică cu durata de 1 lună (20 ore)
 - pregătire teoretică
 - legislația existentă legată de bolnavul psihic care prin tulburări de comportament și absența conștiinței bolii constituie a ajuns sub incidență medico-legală,
 - aspecte legate de etică și drepturile omului
 - pregătire practică
 - prezentări de caz
 - familiarizarea cu activitatea comisiei medico-legale și serviciile psihiatrice destinate pacienților psihici ajunși sub incidență medico-legală (asistare la expertizele medico-legale)
- modul de formare în psihoterapie cu durata de 6 luni de zile (nivel de consilier în psihoterapie)
 - pregătire teoretică: (5 ore de curs/săptămână), 160 ore
 - cursuri abordând bazele teoretice ale principalelor tipuri de abordări psihoterapeutice individuale sau de grup: psihodinamice, cognitiv-comportamentale și familiale sistemice
 - pregătire practică:
 - familiarizare cu principalele protocoale și tehnici psihoterapeutice, tehnici de relaționare
 - prezentări de caz
 - jocuri de rol
 - autoanaliză sub supervizare
 - integrarea abordării psihoterapeutice în contextul mai larg al serviciilor de sănătate mentală
 - participare sub supervizare în cadrul intervențiilor psihoterapeutice
- modul de psihiatrie clinică-3 luni-50 ore

Anul IV:

Modul de bioetică cu durata de 2 săpt. (20 ore) ;

Modul de psihiatrie clinică cu durată de 11 luni si 2 săpt. (180 ore), cu posibilitatea de a participa la module opționale de pregătire în cercetarea psihiatrică alte opțiuni (3-6 luni).

Aceasta din urmă presupune includerea în urma unei selecții în programe de cercetare, comunicarea rezultatelor cercetării în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale, publicarea rezultatelor cercetării în reviste de specialitate naționale și internaționale.

Evaluarea activității și cunoștințelor:

- evaluări pe parcurs:
 - lucrări scrise
 - activitatea la patul bolnavului sau în structurile ambulatorii

- fișa personală cu caracterizările de pe parcursul modulelor
 - număr de cazuri văzute și îngrijite (80-100)
 - numărul de gărzi efectuate (40-60)
 - numărul de pacienți asistați în cadrul ședințelor de psihoterapie (10)
 - numărul de expertize asistate (10)
- examinare finală
 - probă teoretică
 - probă practică (caz clinic)

MODULUL DE BIOETICĂ - 2 săptămâni

TEMATICĂ CURS (20 ore)

I. Introducere în Bioetică - 2 ore

1. Morala, etica, etica medicală - definire, delimitarea obiectului de studiu
2. Contextul apariției bioeticii
3. Definirea bioeticii
4. Delimitarea domeniului de studiu al bioeticii
5. Teorii și metode în bioetică

II. Conceptele de sănătate, boală, suferință prin prisma bioeticii - 2 ore

1. Definirea conceptelor de sănătate, boală, suferință
2. Conceptele de sănătate, boală și suferință în contextul evoluției medicinei și științelor vieții
3. Rolul credințelor și valorilor personale sau de grup în conturarea conceptelor de sănătate, boală și suferință (percepții particulare funcție de credință religioasă, etnie, etc.)

III. Relația medic-pacient I- 2 ore

1. Valori ale relației medic-pacient
2. Paternalism versus autonomie
3. Modele ale relației medic-pacient
4. Dreptatea, echitatea și accesul pacienților la îngrijirile de sănătate

IV. Relația medic-pacient II- 2 ore

1. Consimțământul informat
2. Confidențialitatea în relația medic-pacient
3. Relația medic-pacient minor
4. Acte normative care reglementează relația medic - pacient

V. Greșeli și erori în practica medicală - 2 ore

1. Definirea noțiunilor de greșeală și eroare
2. Culpă medicală - definire, forme, implicații juridice și deontologice
3. Managementul greșelii și erorii medicale în practica medicală

VI. Probleme etice la începutul vieții - 2 ore

1. Libertatea procreației
2. Dileme etice în avort
3. Etica reproducerii umane asistate medical
4. Probleme etice în clonarea reproductivă

VII. Probleme etice la finalul vieții- 2 ore

1. Definirea morții în era noilor tehnologii în medicină
2. Probleme etice în stările terminale
3. Tratamente inutile în practica medicală
4. Eutanasia și suicidul asistat
5. Îngrijirile paliative

VIII. Probleme etice în transplantul de țesuturi și organe umane - 2 ore

1. Donarea de organe de la cadavru
2. Donarea de organe de la persoana vie
3. Etica alocării de resurse în transplant

IX. Probleme etice în genetică și genomică- 2 ore

1. Eugenia și discriminarea pe baza geneticii
2. Proiectul genomului uman- probleme etice, redefinirea noțiunii de boală prin prisma cunoașterii genomului uman
3. Etică și testarea genetică prenatală, neonatală și postnatală
4. Statutul moral al embrionului uman; cercetarea pe embrioni
5. Terapia genică
6. Posibilitatea îmbunătățirii rasei umane prin intervenții genetice

X. Etica cercetării pe subiecți umani - 2 ore

1. Principii etice în cercetarea pe subiecți umani
2. Protecția participanților într-o cercetare biomedicală - discutarea principalelor coduri de etică și convenții internaționale în cercetare, a cadrului legislativ în care se derulează cercetarea pe subiecți umani
3. Populații vulnerabile în contextul cercetării pe subiecți umani
4. Aspecte etice în cercetările multicentrice, multinaționale
5. Comitetele de etică a cercetării
6. Comportamentul științific neadecvat, conflictul de interese în cercetarea științifică

TEMATICA SEMINARIILOR

I. Ilustrarea prin cazuri particulare a teoriilor și principiilor în bioetică - 2 ore

II. Reglementarea practicii medicale prin coduri de etică - 2 ore

1. Jurământul lui Hipocrate - comentarea formei inițiale a jurământului lui Hipocrate și evaluarea gradului de aplicabilitate a percepțiilor acestuia în condițiile medicinei actuale

2. Alternative ale jurământului lui Hipocrate

3. Alte coduri de etică și deontologie medicală folosite în prezent

III. Ilustrarea valorilor etice ale relației medic-pacient prin cazuri practice - 2 ore

1. Valoarea și limitele consimțământului informat în practica medicală curentă

2. Valoarea și limitele confidențialității în practica medicală curentă

3. Rolul comunicării în relația medic-pacient

IV. Ilustrarea valorilor etice ale relației medic-pacient prin cazuri practice - 2 ore

1. Accesul la îngrijirile de sănătate - discutare de cazuri

2. Drepturile pacienților - reglementare legislativă

3. Rolul comitetelor de etică din spitale

V. Exemplificarea noțiunilor de greșală și eroare în medicină prin cazuri concrete - 2 ore

1. Delimitarea cadrului noțiunii de malpraxis

2. Greșala medicală din perspectiva sistemului de malpraxis

3. Perspectiva deontologică asupra greșelilor medicale

VI. Discutarea problemelor etice la începutul vieții pe baza unor cazuri concrete - 2 ore

VII. Discutarea problemelor etice la finalul vieții pe baza unor cazuri concrete - 2 ore

VIII. Discutarea problemelor etice în transplantul de țesuturi și organe pe baza unor cazuri concrete - 2 ore

IX. Discutarea problemelor etice în genetică și genomică pe baza unor cazuri concrete - 2 ore

- X. **Discutarea problemelor etice în cercetarea pe subiecți umani prin prisma unor cazuri concrete - 2 ore**

TEMATICA CURSURILOR TEORETICE ÎN SPECIALITATEA PSIHIATRIE

I. Bazele științifice ale psihiatriei

I.1 Bazele biologice ale psihiatriei (psihiatria biologică și psihofarmacologia)

- genetice
- biochimice
- neuro-anatomo-fiziologice
- relația dintre datele de psihiatrie biologică și psihofarmacologie
- rolul factorilor biologici în etiopatogeneza tulburărilor mentale

I. 2 Bazele psihologice ale psihiatriei

- teoriile personalității – orientări doctrinare
- bazele psihologice ale semiologiei psihiatrice
- rolul factorilor psihologici în etiopatogeneza tulburărilor mentale
- psihologie medicală
- psihologie clinică

I. 3. Bazele sociologice ale psihiatriei

- funcționalitatea socială în cadrul familiei, la școală, la locul de muncă și în alte grupuri sociale
- rețeaua de suport social
- rolul factorilor sociali în etiopatogeneza tulburărilor mentale
- diversitate corelată cu: aspecte culturale, aspecte legate de sex, etnie.

II. Psihiatria clinică

II.1 Epidemiologia tulburărilor mentale

II.2 Examinarea pacientului psihiatric: clinică și paraclinică

II.3. Psihopatologia descriptivă (semiologia psihiatrică)

- tulburările conștienței și ale somnului
- tulburările pulsionilor instinctive
- tulburările afective (tulburările dispoziției afective și tulburările anxioase)
- tulburările concentrării atenției și orientării
- tulburările de percepție (iluzii, halucinații)

- tulburările de memorie
- tulburările gândirii și limbajului, ale judecării și ale conștiinței bolii
- tulburările sinelui și ale imaginii de sine
- tulburările voinței
- tulburările activității motorii și a comportamentului social

II.4 Sindromologie psihiatrică

- sindroame psiho-organice: demential, delirium, amnestic organic
- sindroame psihotice (funcționale): maniacal, depresiv - psihotic, halucinator, delirant, de dezorganizare, cataton și deficitar.
- Sindroame nevrotice (funcționale): anxios, fobic, obsesiv-compulsiv, depresiv-nevrotic, astenic, disociativ, conversiv, de somatizare.

II.5 Clasificarea și diagnosticul tulburărilor mentale

- CIM 10- capitolul V (OMS), DSM IV TR (APA)
- Tulburarea mentală și probleme ale sănătății mentale (codurile Z ale CIM 10)
- Diagnosticul operațional standardizat în psihiatrie (criterii generale și criterii specifice)
- Tulburările mentale și comportamentale ale adultului și vârstei a 3-a
 - Tulburări mentale organice, inclusiv simptomatice: demențe, delirium, sindrom amnestic organic, sindroame organice psihotice, afective și nevrotice
 - Tulburări mentale consecutive utilizării anormale a substanțelor psihoactive (alcool, opioide, cannabinoide, sedative și hipnotice, cocaina și alte stimulante, halucinogene, nicotină, substanțe volatile). Tipuri clinice: intoxicația acută, utilizarea dăunătoare, dependența, sevrajul, tulburări psihotice, afective și alte tulburări organice induse de droguri.
 - Schizofrenia, tulburarea schizotipală, tulburările delirante persistente, tulburările psihotice acute și tranzitorii, delirul indus, tulburarea schizo-afectivă.
 - Tulburările dispoziției afective: episodice (episod maniacal, depresiv, mixt), pluriepisodice (tulburarea bipolară, depresia recurentă), persistente (ciclotimia, distimia)
 - Tulburări nevrotice (fobice, anxioase, obsesiv-compulsive, disociativ-conversive, somatoforme), reactive la stres sever și de adaptare
 - Tulburările alimentării, tulburările somnului, disfuncțiile sexuale, tulburările legate de puerperium.
 - Tulburările personalității și ale comportamentului adultului (tulburările specifice și schimbările personalității, tulburările

controlului voluntar al impulsurilor, tulburările sexuale ale: identității cu genul, preferinței, orientării și maturării

II.6 Psihiatria copilului și adolescentului

- CIM 10- capitolul V (OMS) cuprinde:
 - Retardarea mentală
 - Tulburările dezvoltării psihologice (specifice și pervasive)
 - Tulburările comportamentale emoționale, ale funcționării sociale, ticurile și alte tulburări cu debut în copilărie
- Probleme specifice clinice și terapeutice

II.7 Psihiatria vârstei a treia (gerontopsihiatria)

- aspecte diferențiale determinate de particularitățile psihologice legate de procesul de îmbătrânire
- tulburările mentale:
 - cu debut la vârsta adultă și continuate la vârsta a treia
 - cu debut la vârsta a treia
- probleme speciale: medico-sociale și psiho-farmacologice.

III. Asistența terapeutică în psihiatrie

- terapie electro-convulsivantă
 - indicații, contraindicații
- farmacoterapie psihotropă specifică
 - antipsihoticele
 - convenționale
 - atipice
 - stabilizatori ai dopaminei
 - antidepresivele
 - triciclice, tetraciclice, IMAO, RIMA
 - moderne: SSRI, SNRI, NRI, NASSA, SARI
 - timostabilizatori: sărurile de Litiu, anticonvulsivante: carbamazepină, valproat, lamotrigină
 - anxiolitice: benzodiazepine și nonbenzodiazepinice
 - hipnotice
 - medicamente folosite în tratamentul demenței: anticolinesterazice, memantin
- psihoterapie (individuală sau de grup)
 - psihanalitică, psihodinamică
 - cognitiv-comportamentală
 - sistemică familială
- resocializare: intervenții psiho-sociale de recuperare
- psihoeducația

IV. Psihiatria comunitară

- servicii
- echipa multidisciplinară
- instituții: centrul de psihiatrie comunitară, staționar de zi, centre de zi, hostel-uri, apartamente protejate, asistență la domiciliu

V. Managementul de caz / managementul clinic multidimensional

VI. Prevenția primară, secundară și terțiară în psihiatrie.

VII. Probleme speciale:

- urgențele psihiatrice
- intervenția în criză
- asistența în caz de farmacodependență
- psihiatria de legătură și consultanță
- probleme de etică medicală psihiatrică
- psihiatrie forensică
 - o expertiză medico-legală psihiatrică
 - o discernământ, capacitate civilă și penală
 - o internare nonvoluntară, inclusiv CP.114, CP113
- psihiatrie administrativă, management
- cercetarea în psihiatrie
- informatică medicală și învățământ la distanță

PSIHIATRIE
4 ani

STAGII PRACTICE ȘI CURSURI CONFERINȚĂ

PSIHIATRIE (I.1)	12 LUNI
PSIHIATRIA COPILULUI ȘI ADOLESCENTULUI (I.2)	6 LUNI
NEUROLOGIE ȘI NEUROIMAGISTICĂ (I.3)	2 LUNI
MEDICINA INTERNĂ (I.4)	1 LUNĂ
PSIHIATRIE COMUNITARĂ ȘI PSIHIATRIE DE LEGĂTURĂ (I.5)	5 LUNI
PSIHIATRIE FORENSICĂ (I.6)	1 LUNĂ
PSIHOTERAPIE (I.7)	6 LUNI
BIOETICĂ (I.8)	½ LUNĂ
PSIHIATRIE (I.9)	14 LUNI SI 2 SĂPT.

	ANUL I	ANUL II	ANUL III		ANUL IV
STAGIUL	I.1	I.2,I.3,I.4,I.5	I.5,I.6,I.7	I.9	I.8,I.9